

Titel: I.

Citation: "I.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1875*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r01-shoot-chptrd1e25722/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1875*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Kapitel I.

Om Afgang til hynlige Bevismidler.

Midlerne til at faae Rede paa de Kjendsgjerninger, hvis Oplysning udtræves under Straffesagen, ere dels de hynlige Bevismidler dels Forklaringer, som afgives af Personer. I dette Kapitel handles om Agangen til de første. Denne er selvfølgelig ubegrænset, naar der ved intet Indgreb sker i en Ret, som har Krav paa at respekteres selv i Strafferetsplejen. I modsat Hald bliver der Spørgsmaal om, hvorvidt og under hvilke materielle og formelle Betingelser, foruden den i § 110 nævnte almindelige, Midler gives til at faae Afgang til lige Bevismidler, og om yderligere Regler med Hensyn til deres Benyttelse under Sagen.

I

Udsætt omhandler i Kapitlets første Undersætning Ransagning som Middel til at faae Afgang til hynlige Bevismidler*). Der er her ved kun Spørgsmaal om den Ransagning, som medfører Indgreb i Borgernes private Livs Fred (Hus, Gjenstande, Person, Papire), og som netop derfor udtæver Tilfredsættelsen af visse materielle Betingelser til sin Retfærdiggørelse og Sagttagelsen af visse Regler med Hensyn til Beslutningen og dens Iværksættelse. I første Henseende frembyder der sig nu en meget væsentlig Sondring. Ransagningen kan nemlig for det første være en egentlig Forholdsberegning for at iværksætte Besiddelsestagsagen af en bestemt Ting, som den, med hvem Forholdsberegningen er rettet, besidder, men vægter sig ved at udlevere. Det er paa den ene Side en Selsøgt, at Ransagning i denne Forstand kan finde Sted med Enhver, den Sigtede eller Trediemand, der vægter sig ved at efterkomme den lovlige hjemlede Udleveringspligt, og at det heller ikke kan gjøre nogen Forskjel,

*) Ransagning, som foretages for at faae fat paa en Sigtet eller for at sikre sig imod Undvigelse, omhandles i Forbindelse med Anholdelse og Fængsling, se §§ 175, 176, 186.

om Forbrydelsen er en større eller mindre. Retten til at fordrø Udleveringen kan i intet Tilfælde være uden Retsskyldighed. Selve Udleveringspligten maa dernæst med enkelte Undtagelser udstrække sig til alle Ting, der kunne tjene til Bevis. Paa den anden Side forudsætter denne Ransagning, at der er Tale om Krav paa Udlevering af en bestemt Gjenstand, som den Paagældende enten indrømmer at være i Besiddelse af, men vægter sig ved at udlevere, eller som han vel nøgler at besidde og derfor erklærer sig ude af Stand til at udlevere, men som dog ifølge de foreliggende Oplysninger maa antages at være i hans Besiddelse. At tage Tingen ved Ransagning uden forudgaaende Opfordring til at udlevere den, kan som en Foregribelse af Retten til Svang, i al Hald kun forsvares i saadanne Tilfælde, hvor der er Grund til at antage, at en Udsættelse af Forholdsberegningen vilde forspilde Hjemmets Opnaaelse. Den for Strafferetsplejen ejendommelige Form af Ransagning er imidlertid den, hvor den ikke iværksættes for at efterføge en bestemt Gjenstand, men for at efterspore, om og hvad der maatte findes hos den Paagældende, som kunde tjene til Oplysning om Forbrydelsen, altsaa en Besigtigelse. Da denne Forholdsberegning baade i sig selv er højt trykkelig og derhos ordentligvis maa faste Mistanke paa den, med hvem den iværksættes, for Skyld eller Redskyld i Forbrydelsen, maa den nødvendigvis være bunden til særegne Betingelser. Til disse hører af den hidt nævnte Grund, at den ordentligvis kun maa foretages mod den, der alt er mistænkt. Dernæst tale vægtige Grunde for at begrænse denne Ransagning i Henseende til sin Gjenstand. Man vilde ellers opstille den ubegrænsede Pligt for Enhver, der rammes af Mistanke, at finde sig i, at hans hele Privatliv lægges blot; thi at det paa Forhaand skulde være klart, at Intetsomhelst til Sagens Oplysning kunde findes ved en saadan Ransagning, vil sjælden eller aldrig kunne siges. Skal ikke al Retsskyldighed for en Mistænktis private Liv ophøre ligeoverfor det Offentlige, bør denne Ransagning kun kunne foretages for at efterspore Gjenstande, som staa i en direkte, objektiv Forbindelse med Forbry-

desen, altsaa Ting, der kunne antages at være tagne eller frembragte ved Forbrydelsen eller at have været brugte eller bestemte til dens Udførelse (corpora delicti) eller hvad der iøvrigt kan give umiddelbar Oplysning om Gjerningen eller den Sigtedes Forhold til denne. At det ikke kan ventes, at lige Ting skulde være at finde hos den Mistænkte, kan ofte være klart efter Forbrydelsens Beskaffenhed og de konkrete Omstændigheder; den omspurgte Ransagning bør da ikke finde Sted. Endelig er der Grund til at indskrænke Anvendelsen af denne Forholdsbregel, der hører til de mest trykkelige, som Straffeprocessen kender, saaledes at den ikke kan finde Anvendelse ved en hvilken som helst, nok saa ubetydelig Lovovertrædelse. Forbillede herfor findes i Grundlovens Bestemmelse om Udelukkelse af Baretægtssængsel ved ubetydelige Forseelser, en Indskrænkning, som heller ikke har anden Hjemmel end Hensynet til Misforholdet mellem Midlet og Formaal, da det ikke kan siges, at de Grunde, der i Almindelighed hjemle Baretægtssængsel, ikke ligejaa vel kunne forekomme ved blaae Forseelser.

Den omtalte Adskillelse med de væsentlige dertil knyttede retlige Forhølligheder mellem Ransagning som Efterforskning af bestemte Gjenstande og som Besigtigelse for at opspore Bevismidler, har længe været høvedet i Bidskaben og er nu i Reglen ogsaa optagen i Lovene, se ogsaa det tytte Udkast §§ 93 og 94. I det foreliggende Udkast faar den sit Udtryk i Modsetningen mellem §§ 112 og 113 paa den ene og § 114 paa den anden Side. Reglerne i § 112 ere i Overensstemmelse med det om Ransagninger af den sidstnævnte Art Bemærkede. Paragrafens andet Stykke kan kun anses som en Anvendelse af den almindelige Regel; det sees let, at det deri omhandlede Tilfælde er væsentligt forskjelligt fra dem, der omhandles i § 113, nemlig Nr. 3. Med Hensyn til denne sidste Paragraf bemærkes Følgende.

Undtagelse fra den Regel, at den i § 112 omtalte Ransagning kun kan finde Sted hos den Mistænkte, maa efter Forholdets Natur forudsætte to Betingelser, dels at Omstændighederne udelukke, at Mistanken der-

ved tages paa den, hos hvem den foretages, dels at Forholdene medføre en faktisk Begrænsning for Besigtigelsens Udstrækning, der væsentlig formindsker Indgrebet i Privatlivets Fred. Dette gjælder i de Tilfælde, som de fleste Love nævne, nemlig ved Ransagning af Hus, hvor Forbrydelsen er begaaet, eller i hvilket den Mistænkte er paagreben, eller som han har betraadt, medens han forfulgtes paa straffe Spor, og dernæst naar (og naturligvis ogsaa kun forsaavidt) der ifølge Husets Bestemmelse tilstedes Enhver Adgang til samme (Gæstestolaler i Gjestgjævierer osv.). Mere tvivlsomt er det, om der fremdeles bør gjøres en Undtagelse, naar Efterforskningen er en saakaldet almindelig, d: en saadan, som foretages i en større Kreds af Huse, der udgjøre en stedlig Enhed. Bistnok vil der ved en saadan ordentligvis ikke tages Mistanke paa nogen Enkelt; men paa den anden Side rammer Indgrebet i det private Livs Fred mange flere, og det er derhos vanskeligt at undgaa den Misbrug, at den almindelige Ransagning, der kun kan være begrundet, naar den Formodning, der ligger til Grund for den, fra første Hævd er og maa være rettet paa den hele Kreds af Huse, uden at Enkelt sig til noget enkelt, benyttes til at dække en speciel Ransagning, der mangler Hjemmel i Loven. Mange Love optage heller ikke denne Undtagelse, og det gjælder navnlig ogsaa om det nye tytte Udkast. Det kan imidlertid til Forsvar for den gjøres gjældende, at en almindelig Ransagning efter sin Beskaffenhed og med Hensyn til det Apparat, den udfærdes for at tyttes (hensigtsmæssigt er det, at Ransagningen foregaar samtidigt), kun sjælden vil finde Anvendelse og ordentligvis kun i saadanne ejendommelige Tilfælde, hvor enhver af de Paagjældende i sin egen Interesse maa ønske den, og at det, naar den foretages, regelmæssigt vil forbyde sig af sig selv, at den gaar saaledes i Enkeltheder som den specielle Ransagning, samt at det ovenberørte Misbrug af denne Grund og i Betragtning af de almindelige Betingelser for denne Slags Ransagninger neppe vil være særdeles vanskeligt at ramme.

Om den anden Art af Ransagninger, Efterforskningen af bestemte Ting, der kunne

tsene til Bevis, handler § 114, hvis Regler ligeledes ere i Overensstemmelse med det tidligere Bemærkede. Medens der ikke i Henseende til Gjenstanden her findes nogen saadan Indskrænkning, som i § 112, er det i Overensstemmelse med den Løse, der ligger til Grund for Reglerne i § 130 og § 131 Nr. 2 om visse Personers Udelukkelse fra eller Frigtelse for at aflægge Vidnesbyrd, at ogsaa de striftlige Meddelelser mellem den Sigtede og disse Personer ere undtagne fra den ommeldte Ransagning, saalænge Meddelelserne ikke ere komne i Andres Hænde, og de paagjældende Personer ikke selv ere mistænkte. Reglen findes paa samme Maade i flere Love, og navnlig nu ogsaa i det tyfste Udkast § 88.

Om Kompetencen til at tage Beslutning om Ransagning, Form og Fremgangsmaade gives Reglerne i §§ 115—119. § 115 indeholder den i Forskolebets Natur begrundede og i Grundloven hjemlede Regel, at Ransagning ordentligvis kun kan finde Sted ifølge Retshjendelse, hvorpaa dog den Paagjældende efter Karakteren af de Retsgoder, hvori Ransagning gjor Indgrib, maa kunne give Afkald, kun at der til Betryggelse af Reglen fastholdes, at Afkaldet maa være udtrykkeligt. Med Hensyn til det Spørgsmaal, ved hvem Kjendelsens Sværkættelse skal ske, kommer det i Betragtning, at Loven giver en Række Regler om Sværkættelsen, af hvilke flere ikke kunne være anderledes bestemte, end at Reglet vil være overladt til den Sværkættendes Løst og Kjendskab til Sagen, hvad der i Særdeleshed faar Betydning ved de Ransagninger, der ere Gjenstand for §§ 112 og 113. Flere Love have med Hensyn hertil opstillet som almindelig Regel, at Dommeren selv skal iværksætte Kjendelsen. Udkastet har dog ikke troet, at det var nødvendigt at gaa saa vidt, hvad der ikke ret vilde staa i Samklang med den Stilling, der ellers er tilvænt Dommeren. § 116 har derfor givet den Regel, at Sværkættelsen kan ske ved Politiet, men med den efter det Anførte naturlige Indskrænkning, at Politiets underordnede Bejente kun kunne benyttes i paatrængende Tilfælde. En yderligere Garanti, der navnlig har Betydning for den Ris-

tænkte, giver § 118 (jfr. det tyfste Udkast § 96), hvis Regel dog ej kan være ubetinget, dersom Djemedet ikke i mange Tilfælde skal forpildes. Sværkættelse ved Dommeren fordrer Udkastet kun, dels hvor den er selvsølgelig, fordi Ransagningen træder i Forbindelse med en Synsforeretning, der skal ledes af Dommeren, se § 156, dels ved den for den Paagjældende mest byrdefulde Ransagning, nemlig af Papirer; tilfælde Forskolebetsne altfaa ikke at foretage en saadan Ransagning paa Stedet, bør Dommeren anordne en foreløbig Beslaglæggelse af Papirerne, hvilken kan iværksettes af Politiet, for da selv senere at foretage Ransagningen.

Undtagelse fra den Regel, at Ransagning kræver en Retshjendelse, er imidlertid nødvendig. Dog bør Politiets Ret til at ransage uden Retshjendelse holdes indenfor snævre Grændser. Ransagning af den i § 112 ommeldte Art bør kun tilfædes uden Kjendelse, naar de i § 117 Nr. 1 ommeldte særegne Betingelser foreligge; den i § 114 ommeldte Ransagning tillige i det Tilfælde, som nævnes i Nr. 2, jfr. hermed Reglerne om Politiets Anholdelsesret, med hvilke ogsaa Paragrafens Slutningsregel stemmer. Ransagning af Papirer behøver aldrig og bør derfor aldrig finde Sted uden Retshjendelse; kun en foreløbig Beslaglæggelse af Papirerne kan tilkomme Politiet under de Betingelser, der ellers hjemler det Ret til at ransage.

En Række nærmere Bestemmelser om Ransagningens Sværkættelse — være sig, at den sker efter eller uden Retshjendelse — indeholde §§ 118—119. Udkastet har med de fleste Love ikke anset det for nødvendigt at give en Definition af „Rattetid“, hvilket derimod er flet i det tyfste Udkast (fra 1ste April til 30te September kl. 9 Aften til 4 Morgen, fra 1ste Oktober til 31te Martz kl. 9 Aften til 6 Morgen). Fra denne Bestemmelse, at Ransagninger ordentligvis ikke kunne ske om Natten, gjøres der undertiden Undtagelser ikke blot i Almindelighed, „hvor Djemedets Opnaaelse afhænger deraf“, men i specielle, nærmere bestemte Tilfælde (saaledes det tyfste Udkast), hvilke dog dels synes unødvendige ved Siden

af den almindelige Forfættelse, dels ikke vel kunne overføres (, Personer, som staa under Politiets Opsyn*).

II.

Andre Midler til at faae synlige Bevismidler i Hænde.

Ransgning vil ikke altid behøves for at faae Bevisgjenstande i Hænde, som ere i Nogens Bærg; et retteligt givet Paalæg eller Dpfordring vil ofte være tilstrækkelig. Ransgning kan dernæst være udelukket eller have vist sig frugtesløs; der bliver da Spørgsmaal om andre Virkninger af det ikke efterkomne Paalæg. Om det sidste Punkt handler § 120. Herved maa der skelnes imellem, om den Bøgende er den Sigtede eller en privat Anklager eller andre Personer. Forudsætningen er i denne Paragraf i alle Tilfælde, at Dpfordringen eller Paalæget udgaar fra Retten; en Dpfordring eller Paalæg af Politiet kan ingen Virkninger medføre undtagen Besøjsen til Ransgning i de i § 127 nævnte Tilfælde. Forudsætningen er dernæst ogsaa, at den Bøgende bevislig er i Besiddelse af Tingene. At her, naar den Sigtede vægrer sig ved at udlevere Bevisgjenstande, som ere i hans Besiddelse, ikke kan anvendes Tvang mod hans Person for at bevæge ham til Udlevering, følger af Udskiftets almindelige Grundsaetninger. Mod den vægrende Sigtede maa der forholdes paa samme Maade som, naar den Sigtede vægrer sig ved at svare under Afhørelsen, se § 205. Vægrer en privat Anklager sig ved at efterkomme en Dpfordring af Retten om at fremkomme med Bevisgjenstande, ligger det i Anklageprincipet, at der ikke kan blive Spørgsmaal om Tvangsmidler, men han maa anses at frasjæbe Anklagen, se § 206. Derimod vil der ordentligvis kunne anvendes personlige Tvangsmidler mod andre Personer, der vægre sig ved at efterkomme et Paalæg af Retten om at udlevere Bevisgjenstande, der bevislig ere i deres Besiddelse, ligende Tvangsmidler nemlig, som ere hjemlede mod Vidner, der vægre sig ved at svare. Saa-dan Tvang maa dog være udelukket i Tilfælde, der svare til dem, som hjemle Udbetragelse fra

Bidnepligten; thi den Paagjældende erkendes her ikke at være pligtig til positiv Virksomhed for Straffesagens Formaal. Dernæst bør hin personlige Tvang først anvendes, naar Ransgning har vist sig frugtesløs, jfr. würtf. Lov § 162. Forholdet bliver altsaa dette, at der regelmæssig er hjemlet baade Ransgning og eventuelt Bidnepligt mod Kredmand for at faae Bevisning, af hvilke han bevislig er i Besiddelse, udlevere, men at i visse Tilfælde kun Ransgning, ikke Bidnepligt kan anvendes.

I de i §§ 121—124 ommeldte Tilfælde, hvor det maa antages, at det retteligt givne Paalæg vil blive efterkommet, fordi det rettes til offentlige Embedsmænd eller Funktionærer, ere de særegne Regler foranledigede ved Henlynet til, at der opstaa Spørgsmaal om, og til dels maa antages særegne formelle og materielle Betingelser for, at slige Paalæg skulle være hjemlede. Hvad angaar de materielle Betingelser, er der ordentligvis ikke Grund til at afvige fra de almindelige Principer, og i Henhold hertil fastsætter § 121, at ikke alene Embedsakter, som skjønes at kunne give Oplysning om en Forbrydelse, kunne kræves meddelte, men at ogsaa private, hos offentlige Myndigheder beroende Dokumenter under den samme Forudsætning kunne kræves udlevere, og det selv om de maatte være givne i embedsmæssig Forvaring med det Formaal, at Indholdet skal være hemmeligt. Hvad det første Punkt angaar, jøvnføres Reglen om Embedsmænds Bidnepligt i § 130 3die Stykke, og det er ogsaa en til den der hjemlede Udbetragelse svarende, som findes i § 121, ligesom fremdeles Reglerne i § 130 Nr. 1 og navnlig Nr. 3 kunne begrunde Udbetragelse. Hvad det andet Punkt angaar, er Spørgsmaalet omvistet for det Tilfælde, at Dokumentet er givet og modtaget i Forvaring i den Hensigt, at Indholdet skal hemmeligholdes, idet man mod Udleveringen paaberbaerer sig det givne Løfte om Hemmeligholdelse, og i al Fald vil have Udbetragelse for det Tilfælde, at den, der har givet Dokumentet i Forvaring, ikke vilde være pligtig til at udlevere det, hvis han selv havde beholdt det i sit Bærg (§ 114 3die Stykke). Men hvad den første Betragt-